

ש"נתן' ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע", ועתה עומדים בתקופה השייכת למזמור צדי"ק, שסיומו וחותרו בפסוק "ויהי נועם ה' אליקינו עלינו גו' ומעשה ידינו כוננהו", ש"תשרה שכונה במעשה ידיכם", שזהו תשלום השכר על כללות מעשינו ועבודתינו.

* * *

מההוראות מהאמור לעיל בנוגע למעשה בפועל – "המעשה הוא העיקר"⁸:

לפרסם בכל מקום ומקום שעומדים בסיומו וחותרו דמעשינו ועבודתינו ("כי תצא למלחמה על אויבך"), ובהתחלת התקופה דתשלום השכר, "מתן שכרן של צדיקים" ("כי תבוא אל הארץ גו' וירשתה וישבת בה"), ובהתאם לכך צריכה להיות העבודה גם בעינים השייכים לימות המשיח, החל מלימוד התורה בעניני משיח וגאולה וביהמ"ק, ועוד ועיקר – מתוך מנוחה והתיישבות, שמחה וטוב לבב, כולל גם ע"י עריכת התוועדויות של שמחה, ובמיוחד בשייכות לשמחת נישואין ושבעת ימי המשתה (כולל גם חזונו "מנהג ישראל" לערוך סעודת עניים), מעין ודוגמא והכנה לקיום היעוד "אז (לעתיד לבוא) ימלא שחוק פיננו"⁹, אשר, בדורנו זה, שנשיא הדור, כ"ק מו"ח אדמו"ר, ששמו השני "יצחק", ע"ש הצחוק והשמחה, הוא נשיא השמיני ("אז" בגימטריא שמונה) להבעש"ט, נעשה הענין ד"ימלא שחוק פיננו" (לא בלשון עתיד, "אז", אלא) בלשון הווה.

(משיחות ש"פ תצא, י"ד אלול תנש"א)

(6) תבוא כט, ג.

(7) פרש"י עה"פ.

(8) אבות פ"א מ"ז – שלומדים בשבת זו.

(9) תהלים קכו, ב. וראה ברכות לא, א.

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תצא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק יט

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

"מכון לוי יצחק"

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה
שבעים שנה לנשיאת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

הוספה

בשורת הגאולה

לח.

והדגשה מיוחדת בכהנ"ל ב(חודש אלול ד) שנת ה'תנש"א – "תנשא" בלשון ציווי – הן בנוגע להתגלות וביאת המשיח ש"נשא גוי מאד"¹, והן בנוגע להנישואין דכנס"י והקב"ה שבימות המשיח, ובלשון הילקוט שמעוני²: "שנה שמלך המשיח נגלה בו. . . עומד על גג בית המקדש. . . ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם".

* * *

תלמידי הישיבה נקראים "תמימים" ע"ש שלומדים "תורת ה' תורה הנגלית ותורת החסידות תמימה"³, ולא עוד אלא שהלימוד דפנימיות התורה הוא בהבנה והשגה. . . מעין ודוגמת והכנה להמעמד ומצב דימות המשיח ש"יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים ושיגו דעת בוראם כו"⁴.

וגם (ולכן) נקראים "חייילי בית דוד" שמנצחים את המעמד ומצב ד"חרפו עקבות משיחך", ופועלים התגלות וביאת משיח בן דוד באופן ד"ברוך ה' לעולם אמן ואמן"⁵, כלשון הכתוב בסיום וחותרם מזמור פ"ט בתהלים.

ולהעיר שתקופה זו (שמתוארת בסיום מזמור זה) נסתיימה כבר לאחרי מעשינו ועבודתינו במשך ארבעים שנה מהסתלקותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שניתוסף בהפצת המעיינות חוצה באופן

(1) ישע'י נב, יג.

(2) ישע'י רמז תצט.

(3) שיחת שמח"ת תרנ"ט – "התמים" ח"א ע' כה.

(4) רמב"ם בסיום וחותרם ספרו "משנה תורה".

(5) כדברי כ"ק אדנ"ע בשיחתו הידועה בשמח"ת תרס"א (נדפסה בלקו"ד ח"ד תשפ"ו, ב ואילך. ועוד).

תיא

א. קידושי כסף מבטאים יותר מכל את תוכן הקידושין

מן הנאמר בפרשתנו¹, "כי יקח איש אשה ובעלה... ויצאה... והיתה" לומדים² ש"האשה נקנית בכסף בשטר ובביאה". כסף – לומדים מ"כי יקח איש אשה"³; מ"ובעלה"⁴ לומדים שנקנית בביאה; ושטר – נלמד מ"ויצאה והיתה" – מיקש הויתה לזה ליציאתה מזה, מה יציאתה מזה בשטר, אף הויתה לזה בשטר".

למרות שהאשה יכולה להיות מקודשת בכל אחת מ"שלוש הדרכים", בכל זאת, נהגו כל ישראל לקדש בכסף או בשוה כסף⁵. ויש לומר שזאת בהתאם לכך שקידושין בכסף הם הקנין הראשון הנלמד מן הפסוק – "כי יקח"⁶.

כיון שכל עניני התורה מודייקים לחלוטין, אכן רואים, שבקידושי-כסף מתבטאת המשמעות הכללית שבענין הקדושין, יותר

מאשר בקידושי שטר וביאה, כפי שיוסבר להלן.

ב. "העילה" היא ה"קידושין" או ה"קנין"

בגמרא⁷ יש דרך נוספת ללמוד שהאשה נקנית בכסף – מ"ויצאה חנם אין כסף"⁸ – אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר (כשיוצאה ממנו⁹) ומאן ניהו אב"¹⁰ (=ומי הוא? אב. כלומר, כשיוצאת מרשות אביה, יוצאת בכסף).

ויש לומר, שיש הבדל בהגדרת קידושי כסף, אם הם נלמדים מ"כי יקח איש אשה" שבפרשתנו, או מ"ויצאה חנם אין כסף"¹¹ – כדי להבין זאת, יש להקדים ולהסביר את הספק שמסתפק הגאון הרוגושובי¹² בקשר לקידושי כסף: "אם העילה הוא הקנין ועל ידי

(7) שם ג, ב.

(8) משפטים כא, יא.

(9) פרש"י קדושין שם ד"ה ויצאה.

(10) ובירושלמי שם: כסף בלא ביאה מנין ויצאה חנם אין כסף אם אחרת יקח לו מה זו בכסף אף זו בכסף.

(11) בגמרא שם ד, ב: ואיצטרך למכתב ויצאה חנם ואצטרך למכתב כי יקח כו'. אבל ראה פרש"י שם ד"ה לתנא. ובפני"ש שם ד"ה ותנא דמיייתי (ובדף ג, ב ד"ה בכסף) כתב דוהו רק לדעת רש"י (דתנא לא ס"ל דלמדן מאין כסף כו'), משא"כ לדעת התוס'. וראה עצמות יוסף שם. (וראה ריטב"א הנ"ל). וראה תוד"ה כשם שם יג, א. מראה הפנים לירושלמי שם בתחלתו. (וראה פרש"י שם ו, ב ד"ה אינה מקודשת. אבני מילואים ס' כח סקט"ז ועוד).

ולהעיר שבסהמ"צ להרמב"ם שם, ובחינוך שם הביאו הלימוד שהאשה נקנית בכסף מאמרו באמה עברי' (ויצאה חנם) אין כסף כו'. אבל בהל' אישות (פ"ג ה"כ) כתב הרמב"ם, שנאמר כי יקח איש אשה ואמרו חכמים לקוחים אלו יהיו בכסף שנאמר כו'.

(12) שו"ת צפע"ג דיוניסק ח"א ס"ט.

(1) כד, א"ב. וראה הפסוקים שהביא הרמב"ם בריש הל' אישות: סהמ"צ מ"ע ריג: פיהמ"ש ריש קידושין. חינוך מצוה תקנב. וראה שינויי נוסחאות ברמב"ם בהוצאת פרענקל שם. ואכ"מ.

(2) בספרי עה"פ. וראה קידושין ד, ב ואילך. ירושלמי ריש קידושין. וראה בהערה 1 ובהערה הבאה.

(3) כ"ה בספרי, ועד"ו בירושלמי שם. ובבבלי (שם ד, ב) מוסיף, "אין קיחה אלא בכסף וכה"א נתתי כסף השדה קח ממני". וראה שם ב, א ואילך. ובקה"ע שם מפרש כן בירושלמי. וראה בירושלמי שם להלן (הובא בהערה 10).

(4) כ"ה בספרי, בבלי וירושלמי שם. אבל לר' יוחנן (שם ט, ב. ועד"ו בירושלמי שם בתחלתו) נלמד מ"בעולת בעל" (פרשתנו כב, כב). וראה בהגסמן לעיל הערה 1 ולקמן הערה 6.

(5) רמב"ם הל' אישות פ"ג הכ"א. וממשיך שם, וכן אם רצה לקדש בשטר מקדש". וראה יבמות לא, ב, רובא בכספא". וראה ר"ן ריש קידושין. וראה הערה הבאה.

(6) עדמ"ש הרשב"א וריטב"א ריש קידושין בזה שנקט התנא כסף ברישא.

ידי ההתמסרות המוחלטת לאלקות מתרחקים ממילא מעניני העולם הזה.

ז. אמה עבריה – התהפכות המדות

ביתר עמקות יש לומר, שענין זה קשור דוקא לאמה עבריה –

שני סוגי עבודה אלו הם גם בהתאם לדרגות השונות של מצב היהודי העובד: אם הוא במצב שפרישותו מתאוות העולם צריכה להיות כפשוטה, הרי עבודתו צריכה להתבצע לפי הסדר הרגיל: אין הוא יכול להגיע לדרגות נעלות יותר, לדבקות בה' ולאבה, אלא אם כן ביטל תחילה את הרע שבקרבו, את התאוות הגשמיות⁴⁰, הוא צריך תחילה את ענין הקידושין (פרישות והבדלה), ורק אחר-כך את ענין ה"כסף" (איחוד ודבקות בה').

אבל כאשר הוא מורחק כבר מתאוות העולם הזה כפשוטו, ונדרשת ממנו דרגה נעלית יותר של פרישה – פרישה מ"טבע מדותיו", לעבוד את ה' מעל להגבלות טבעו – אז הוא יכול לבצע זאת על ידי עבודה של "מוחין דגדלות", התבוננות בעומק הלב באלקות, הגורמת

(40) ראה גם המשך תעריב ח"ב ע' אמה. ובכ"מ.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח

ויהי ע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח לעולם ועד

להפרכת טבעי מדותיו, „שיהיה התשוקה לאלקות בשינוי ממהות תשוקתו לחמדי עולם הזה ובהתהפכות המדות“⁴¹.

לפיכך נלמד אופן זה של קידושי כסף דוקא מאמה עבריה, כי דרגת האמה העבריה היא⁴¹ שינוי ממהות למהות כעבודת האמה כפשוטה: הפרכת תבואה למאכל, מטעמים.

וכיון שב"כל נפש בפרט" ⁴¹ קיימות כל הדרגות, הרי שניתן הכח להתמסר ולהתדבק באלקות לגמרי באבה, וכך נוצרת ממילא ההתרחקות מתאוות העולם הזה, באופן של שינוי טבע המדות ממהות למהות.

ובאמצעות זאת נקנית האשה לבעלה, נוצר איחוד מוחלט בין ישראל לה', שזהו ענין הנישואין⁴², שיהיה בקרוב ממש (באמצעות עבודת האירוסין⁴² בזמן הגלות) ובביאת משיח צדקנו.

(משיחות ש"פ תנא י"ג אלול* תשי"ד)

(41) סהמ"צ להצ"צ מצות יעוד או פדיון אמה העברית (פד, א). וראה גם ע"ד העבודה דאמה עברית – תו"ח שמות ד"ה וכי ימכור (עא, ב ואילך). ד"ח שער התפלה פס"ז ואילך. אה"מ משפטים ע' א'קכו ואילך.

(42) שמו"ד ספ"ז.

(* יום נישואי כ"ק אדמו"ר (מהרי"י"צ) נ"ע (עש"ק תנא בשנת תרנ"ז), ולהעיר שנישואי כ"ק אבי אדמו"ר (מהר"ש"ב) נ"ע ה' במוצש"ק תנא י"א אלול תרל"ה.

זה מתקדשת, או להיפך: העילה היא הקידושין ועל ידי זה היא קונה את הדבר¹³. כלומר, האם הקידושין חלים על ידי שהאשה קונה את הכסף, או להיפך: האשה קונה את הכסף על ידי הקידושין.

הוא מביא הוכחות לשני האופנים:

ההלכה היא¹⁴ ש"היתה עומדת ברשות הרבים וזרקו לה, קרוב לה מגורשת... וכן ענין קידושין", ו"לשיטת הראשונים"¹⁵. ההלכה היא כך גם לגבי כסף קידושין. ולכאורה, האשה עדיין לא קנתה את הכסף (שהרי אין מדובר דוקא במקרה שהכסף נפל בתוך ד' אמותיה)¹⁶, וכיצד נעשתה אפוא מקודשת? זאת הוכחה לכך ש"העילה היא הקידושין ועל ידי זה היא קונה הדבר"¹⁷.

מצד שני הוא מביא הוכחה לדרך הראשונה, שהעילה הוא הקנין¹⁸:

(13) וראה מ"ש בזה (ולשונו) בכ"מ בספריו: צפע"ג הל' אישות פ"ו ה"ד. שו"ת שם ס"ג, י"ד, לד (בתחלתו), עו. שו"ת ווארשא ס' רסו. מהר"ת סב, ב. עו, ג. ועוד (הובאו במפענצ"פ פ"י ס"ב"ג. כללים בערכו). ובכ"מ מהנ"ל כתב דשני הדברים נעשו בבת אחת. וראה בית האוצר להר"י ענגל מערכת ב' כלל ט אות יא (הובא בחלקו במפענצ"פ שם).

(14) משנה גיטין עה, א. רמב"ם הל' אישות ספ"ד. טושו"ע אה"ע ס' ל ס"ה.

(15) כ"ה לשונו בשו"ת הנ"ל הערה 12. ושם סיו"ד „ולולי דברי הרמב"ם". ובמהד"ת עו שם „כשיטת רבינו ד"ל".

(16) כדעת ר"י שם עה, ב: אפילו מאה אמה, וראה ר"ן שם. כס"מ לרמב"ם שם. ג"כ השו"ע שם.

(17) בשו"ת שם סיו"ד: ובאמת הרבה יש להאריך בגדר הך גיטין דף עה קרוב לה מקודשת ג"כ דמ"מ כיון דגבי קנין לא הוה כמבואר שם מ"מ איך נתקדשה הא לא הוה קנין כלל וגם במה נעשה הכסף שם קידושין כל זמן שלא קנתה. ובשו"ת ווארשא הנ"ל: וכן לולא דברי הראשונים ז"ל דגם בקרוב לה כן דמה לנו ויצאה והיתה דכ"ז שאין כאן לי זה לא חל שם קידושין כלל על הכסף מלבד מה שלא נתקדשה וקנין ליכא. וראה מהד"ת שם: וע"ל גיטין דע"ח ע"ב משמע דהוה מציאות אחת (הקנין של כסף קידושין והקידושין) דמהני גבי קידושין קרוב לה.

(18) וראה גם בשו"ת ווארשא הנ"ל. וראה צפע"ג הל' ע"ז פ"ב ה"ט. הל' גירושין פ"ו הט"ו.

נאמר בגמרא¹⁹ שלגבי קידושין, תוך כדי דיבור לאו כדיבור דמ"י, ואי אפשר להתחרט על הקידושין בתוך זמן של „כדי דיבור“. הרשב"ם מפרש²⁰: „שאם קידש אשה בפני עדים וחזר ואמר בתוך כדי דיבור ליהו מתנה ולא להו קידושין, אין שומעין לו, ומקודשת ואינה מקודשת“.

אין מובן: מדוע מתאר הרשב"ם מקרה שבו אומר האדם „ליהו מתנה ולא ליהו קידושין“, ולא מקרה פשוט, שהוא חוזר בו לחלוטין מנתינת הכסף, ודורש בחזרה את הכסף מן האשה?

מכך²¹ מוכח, שבמקרה כזה הוא אכן יכול להתחרט. שהרי, בדרך כלל (חוץ מקידושין) „הלכתא כל תוך כדי דיבור כדיבור דמ"י“¹⁹, ולפיכך הוא יכול להתחרט על נתינת הכסף, אם הוא חוזר בו תוך כדי דיבור, ואז ממילא אין היא מקודשת, כי על הקנאת כסף אפשר להתחרט תוך כדי דיבור.

רק כאשר חרטתו איננה על הקנאת הכסף, אלא על הקידושין בלבד (והבעלות על הכסף אינה חשובה לו, הוא משאירו לאשה כמתנה), אז ההלכה היא שאין שומעין לו, כי על הקידושין אי אפשר להתחרט אפילו בזמן של תוך כדי דיבור.

זוהי הוכחה לכך ש"העילה הוא הקנין", כי אילו „העילה היא הקידושין ועל ידי זה היא קונה את הדבר“, הרי אפשר להסביר את הגמרא כפשוטה, שברצונו להתחרט על נתינת הכסף, ובכל זאת „אין שומעין לו“, כי הקנאת הכסף נובעת מן הקידושין, וכיון שאי אפשר להתחרט על הקידושין, תוך כדי דיבור אי אפשר להתחרט על הקנאת הכסף.

(19) ב"ב קט, סע"ב ואילך.

(20) שם קל, רע"א.

(21) ראה שו"ת חת"ס אה"ע ס' צו, שמבאר דברי הרשב"ם באופן הפוך.

רק לפי הסברה ש„העילה הוא הקנין” – שתחילת הקידושין היא הקנאת הכסף, ולכן היה אפשר להתחרט על כך כשם שאפשר להתחרט על כל קנין כסף – צריך הרשב”ם להסביר²², שכאן אין מדובר במקרה של חרטה על הקנאת הכסף, אלא במקרה של חרטה על הקידושין בלבד, והכסף נשאר כמתנה²³.

ג. ההבדל הנובע משתי דרכי הלימוד על קידושי-כסף

יש לומר, שזהו ההבדל בין שתי הדרכים שבהן ניתן ללמוד את הענין של כסף קידושין – מן הפסוק „כי יקח”, או מן הפסוק „ויצאה חנם אין כסף”:

בפסוק „כי יקח איש אשה” מודגשת פעולת האיש, ואילו בלימוד של „אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר” ההדגשה היא על כך שה„אדון” (האב, שהוא במקום בתו – האשה) מקבל את הכסף.

ולפיכך, אם לומדים את הענין של קידושי כסף מ„כי יקח איש אשה”, יוצא שהקידושין מתבצעים באמצעות נתינת הכסף על ידי הבעל – „כי יקח איש”, והקידושין גורמים לקניית הכסף על ידי האשה²⁴.

* וראה ביאור באור – לעיל ע' 203.

ואילו אם לומדים זאת מ„יש כסף לאדון אחר”²⁵, יוצא, שאין די בנתינת הכסף על ידי הבעל וקידושין מתבצעים רק באמצעות קניית הכסף על ידי האשה, כאשר „יש כסף” – כאשר חלה בעלות האשה על הכסף.

ד. שני הענינים שבקידושין קיימים גם בקידושי ה' עם

ישראל

כל הענינים בנגלה שבתורה נובעים מפנימיות התורה, וכך בעניננו:

ידוע²⁶ הפירוש הפנימי של „האשה נקנית לבעלה”²⁷, שהכוונה היא לאיחוד של הקדוש – ברוך הוא עם כנסת ישראל (הנעשה על ידי שלושת הדרכים של כסף, שטר וביאה²⁸).

וכשם שבקידושין כפשוטם בין איש לאשה קיימים שני ענינים²⁹: שייכות האשה לבעלה, והיותה אסורה על אחרים, כך קיימים שני ענינים אלו בקידושין³⁰ שבין הקדוש – ברוך הוא לישראל: דבקותם של ישראל בה, והתרחקותם מעניני העולם הסותרים לכך – היותם קדושים ומובדלים מתאוות העולם הזה.

וכשם שבקידושין כפשוטם קשורים שני הענינים, כנאמר ב„חובת הלבבות”³¹: „מן

(ריטב"א קדושין ב, סע"א, ובכ"מ), אבל אופן וגדר הקנין לא דמי זל”ו.

25) ופשיטא לפי הלימוד בירושלמי „מה זו בכסף אף זו בכסף”. ועפ”ז אולי יש לתרץ קושיות התוס’ ד”ה מעיקרא (שם ד, ב).

26) ראה לקו”ת בשלח א, רע”ג. כש”ט בתחלתו סי’ יוד. ובכ”מ.

27) לשון רש”י ריש מס’ קידושין.

28) ראה לקו”ת וכש”ט שם. אה”ת שבועות ע’ קצט. רד. ביאה”ז (להצ”צ) ע’ צב. לקו”ש ח”ו ע’ 320 ואילך. וראה לקוטי לוי”צ אגרות קודש ע’ רד.

29) ראה צפע”נ הל’ אישות פ”ג הט”ו. ובכ”מ.

30) להעיר מתניא פמ”ו (סה, סע”ב ואילך). אגה”ת פ”י (צט, סע”א).

31) פתח השער לשער אהבת ה’.

הנמנע ממנו שתתישב אהבת הבורא בלבנו עם התישב אהבת העולם בנו”.

ה. שתי הדעות על קידושי כסף – שני אופנים בעבודת ה'

לפי האמור לעיל יובן הטעם, בפנימיות התורה, למנהג ישראל לקדש דוקא בכסף – כי הענין של פנימיות הקידושין, דבקות ישראל בה, קשור דוקא לדרגה של „כסף” – מלשון „בכסף נכספת” – עבודה של אהבה³², שעיקרה להביא לידי התקשרות ודבקות בה, ולית פולחנא כפולחנא דרחימותא³³ (=אין עבודה כעבודת האהבה).

ולפי זה תובן המשמעות הפנימית של שתי הסברות הנ”ל לגבי קידושי כסף – אם „העילה הוא הקנין” או „העילה היא הקידושין” – אשר „אלו ואלו דברי אלקים חיים”³⁴, ושתיהן קיימות בפנימיות הענינים:

הקנאת הכסף (אהבה) רומזת לדבקות ישראל בה, וקידושין (מלשון הפרשה והבדלה³⁵) רומזים לפרישות מעניני העולם הזה. וישנם שני אופנים לגבי הענין שהוא הראשון והוא ה„עילה”, בהתאם לסדר העבודה – בדרך ממטה למעלה, או ממעלה למטה³⁶:

בעבודה שממטה למעלה קודם ענין הקידושין – תחילה צריך היהודי לפרוש מתאוות ועניני העולם הזה, ועל ידי כך מתעוררת אצלו אהבה ותשוקה לאלקות (קנין הכסף)³⁷ – „סור מרע”, ואחר כך³⁸, ועשה טוב”.

32) אה”ת שבועות שם. וראה כש”ט ולקו”ת שם.

33) ראה זח”ב נה, ב. ח”ג רסו, א.

34) עירובין יג, ב.

35) ראה תו”כ ורש”י ר”פ קדושים. פרש”י משפטים כב,

ל קדושים כ, ז. כו. ועוד. וראה בהגמון בהערה 30.

36) ראה ד”ה ורר סיני עשן תש”ט פ”ח ואילך. ובכ”מ.

37) ראה תניא ספמ”ג.

38) לקו”ת בלק ע, ג. ועוד.

לעומת זאת, בעבודה שממעלה למטה הסדר הוא הפוך: לאחר התעוררות האהבה לאלקות, קנין הכסף, נוצר הקידושין – הפרישה מתאוות העולם הזה.

ו. שני סוגי העבודה מתאימים לשני אופני הלימוד לגבי קידושי כסף

ההבדל בין שני אופנים אלו, ממטה למעלה וממעלה למטה, נובע מכך, שאלה הם שני סוגי עבודה: האופן הראשון הוא עבודה בסדר ובהדרגה, עבודה שכלית שעל-פי טעם ודעת, ולכן אי אפשר להגיע לאהבת ה' לפני ההתרחקות מאהבת עניני העולם הזה.

האופן השני הוא עבודה שלמעלה מטעם ודעת, מעל להדרגה וסדר: ללא התחשבות במעמדו ובמצבו³⁹, מתמסר היהודי בדבקות לאלקות מתוך קבלת עול שמעל לטעם ודעת, ועל ידי כך הוא נעשה מופרש מתאוות ותענוגי העולם הזה.

ויש לומר, שזהו ההבדל בין שתי דרכי הלימוד של ענין קידושי כסף – אם לומדים זאת מ„כי יקח איש אשה”, אשר בפרשת קידושין, או מ„ויצאה חנם אין כסף”, אשר בפרשת אמה עבריה:

בפרשת הקידושין – קידושין בסדר העבודה הרגילה – צריכים תחילה להתבצע הקידושין, ההתרחקות מעניני העולם, ואחר-כך קנין הכסף – אהבה ואיחוד עם אלקות.

לעומת זאת, בענין הקידושין שבפרשת אמה עבריה – עבודת עבד, שזוהי עבודה של קבלת עול שמעל לטעם ודעת – בקידושין אלו אפשר להגיע להתמסרות לאלקות אף לפני ההתרחקות מעניני העולם הזה, עד אשר על

39) להעיר מתניא שם.